Haralambie Botescu, un erou uitat

Art-emis (/art-emis/) 19 Septembrie 2026

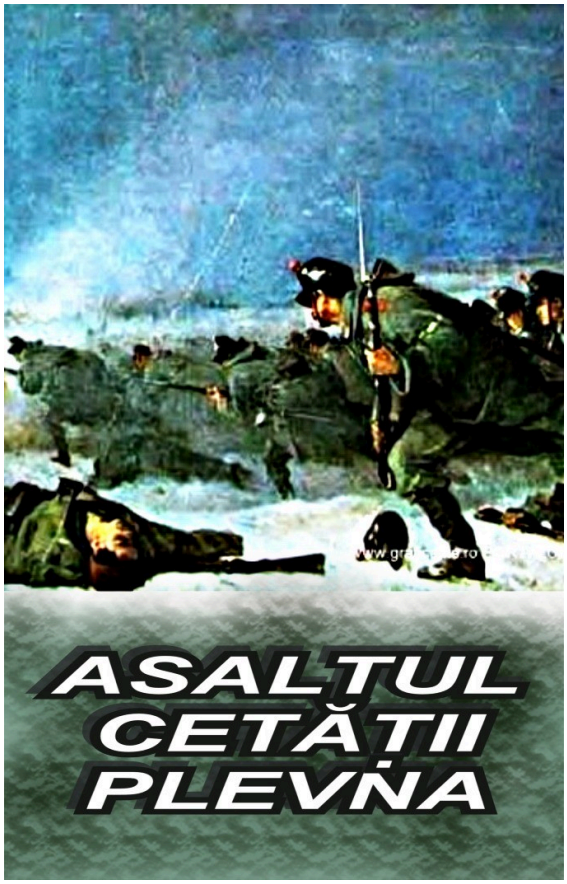

(/images/stories/autori/ASALTUL_DE_LA_PLEVNA-2026.jpg)

Sublocotenentul Haralambie Botescu a salvat 200 de soldați români. România l-a uitat

A intrat în focul de la Plevna (asediul propriu-zis și luptele principale de la Plevna (Bulgaria) s-au desfășurat în perioada iulie-decembrie 1877) când toți se retrăgeau. A ieșit viu. Și totuși, astăzi, puțini români știu că a existat. Acesta este Haralambie Botescu, sublocotenentul de douăzeci și trei de ani care, într-o singură zi de august 1877, a făcut ceva atât de ieșit din comun încât comandanții ruși l-au decorat personal, iar propriii lui superiori au înmărmurit. Și totuși, istoria oficială l-a înghițit treptat, cum înghite mereu pe cei care nu au devenit politicieni sau nu au supraviețuit suficient de mult ca să-și scrie memoriile. Aceasta este povestea lui Haralambie Botescu și merită spusă până la capăt.

Tinerețea și intrarea în armată

Haralambie Botescu s-a născut în jurul anului 1854, într-o familie de mici proprietari din sudul României, într-o vreme când Principatele Române abia începeau să simtă mirosul libertății reale. Era copilăria unui stat în formare (Alexandru Ioan Cuza tocmai unise Muntenia cu Moldova, armata română se moderniza după modelul francez, iar în școlile militare de la București tinerii fii de țărani și boieri mici învățau că există ceva mai mare decât ei înșiși: Patria). Botescu a intrat în structurile militare române în primii ani ai deceniului opt al secolului al XIX-lea, când România, deși formal autonomă, era încă sufocată de suzeranitatea otomană. Era o perioadă de febrilă reorganizare militară sub comanda unor ofițeri formați la școli europene. Tânărul Haralambie a absorbit această disciplină cu o seriozitate care i-a atras atenția superiorilor. Nu era din cei care fac zgomot în cazarmă, era din cei care execută perfect și tac. Când a izbucnit Războiul de Independență în 1877, Botescu era sublocotenent. Avea poate douăzeci și trei de ani. Fusese pregătit pentru război, dar nimeni nu putea fi pregătit cu adevărat pentru ceea ce urma să fie Plevna.

Plevna, o cetate care a însângerat Armata Română

Oricine vrea să înțeleagă sacrificiul lui Botescu trebuie să înțeleagă mai întâi ce a fost Plevna. Nu un simplu câmp de luptă, ci un coșmar colectiv care a durat luni întregi și a transformat un târg bulgar obscur într-un simbol al rezistenței militare și al măcelului industrial. Osman Pașa, comandantul otoman, transformase Plevna într-o fortăreață improvizată, dar genial concepută. Redutele sale (construcții de pământ, lemn și pietre, săpate cu răbdare în dealurile din jurul orașului) erau practic

imposibil de cucerit prin asalt frontal. Și totuși, tocmai asta au fost obligate să facă armatele rusă și română de trei ori, în asalturi devastatoare. Primele două asalturi rusești, din iulie 1877, s-au terminat cu dezastre complete. Rușii pierduseră zeci de mii de oameni și nu câștigaseră nimic. Țarul Alexandru al II-lea a trimis un mesaj disperat domnitorului Carol I al României: ajutor. Și Carol I a venit personal la Plevna, preluând comanda forțelor unite. Al treilea asalt, din 30 august 1877, a fost ziua în care România și-a plătit cel mai scump preț pentru independență. Și ziua în care Haralambie Botescu a intrat în legendă.

Asaltul redutei Grivița - 30 august 1877

Dimineața acelei zile a venit cu o lumină rece și limpede, cu ceață ușoară deasupra câmpului. Soldații români știau ce îi așteaptă. Unii se rugau. Alții scriau bilete pe care le puneau în cizmă, mesaje pentru familiile de acasă, în cazul în care nu mai apucau să le trimită altfel. Obiectivul trupelor române era Reduta Grivița, o lucrare de pământ formidabilă, cu pereți înalți, șanțuri adânci și o garnizoană otomană determinată să moară la post. Atacul trebuia să fie frontal, prin câmp deschis, sub foc de infanterie și artilerie. Când a pornit asaltul, soldații români au înaintat în valuri. Focul otoman era precis și neîntrerupt. Oamenii cădeau în șiruri. Ofițerii care mergeau în frunte, cum cerea regulamentul și cum cerea onoarea, erau primii vizați de trăgătorii inamici. Haosul a cuprins rapid flancurile. În acel moment critic, când înaintarea risca să se transforme în debandadă, sublocotenentul Haralambie Botescu a făcut ceea ce mulți ar fi refuzat să facă: a preluat comanda unui grup de soldați rămași fără ofițer, i-a adunat, i-a reorganizat și i-a condus mai departe spre redută. Nu a calculat. Nu a ezitat. A acționat. Conform relatărilor din documentele militare ale epocii și din istoriile campaniei, Botescu a reușit să mențină coeziunea unui segment al atacului și să contribuie direct la cucerirea primei redute Grivița, o victorie care, deși parțială în contextul zilei sângeroase, a reprezentat singurul succes român major al asaltului din 30 august.

Salvarea răniților - actul care l-a definit

Momentul care l-a transfigurat pe Botescu în ceva mai mult decât un ofițer curajos nu a fost în timpul asaltului. A fost după. Pe câmpul din fața redutei, în zona de mijloc a nimănui, zăceau răniți români pe care retragerea temporară a trupelor îi lăsase expuși. Focul otoman continua. Nimeni nu se putea apropia fără risc major de moarte. Era, în termenii vremii, o situație tactică fără soluție decentă: îi lași sau îi recuperezi cu prețul altor vieți. Haralambie Botescu nu a acceptat niciuna dintre aceste variante. Organizând voluntari dintre soldații din subordinea sa și acționând sub focul inamic, el a coordonat o operațiune de recuperare a răniților din câmpul bătut de gloanțe. Sursele militare române ale epocii și cronicile campaniei menționează că prin această acțiune au fost salvați un număr semnificativ de soldați care altfel ar fi murit abandonați între linii. Estimările din literatura istorică română vorbesc despre zeci de oameni recuperați, unele surse mai entuziaste ridicând numărul considerabil, deși cifrele exacte variază de la o relatare la alta și trebuie privite cu prudența cuvenită distanței de un secol și jumătate. Ceea ce este cert, documentat și consemnat oficial: fapta lui Botescu a fost remarcată imediat de comandamentul român și aliații ruși. A fost propus pentru decorare.

Recunoașterea a fost prețuită și au urmat decorațiile

Într-o campanie în care decorațiile se acordau cu o anumită solemnitate și nu în mod arbitrar, Haralambie Botescu a primit „Ordinul Virtutea Militară”, una dintre cele mai înalte distincții militare române ale timpului, creată tocmai pentru acest război. Decorația se acorda exclusiv pentru fapte de bravură excepțională în fața inamicului, dovedite și confirmate prin rapoarte oficiale. Mai mult decât atât, și acesta este detaliul care spune totul despre dimensiunea faptei sale, Botescu a primit și o decorație rusă, acordată de comandamentul țarist pentru comportamentul său din timpul operațiunilor comune. Rușii, care pierduseră zeci de mii de oameni la Plevna și care nu aveau niciun motiv

sentimental să decoreze ofițeri români, au ales să recunoască explicit ceea ce văzuseră. Era o dublă recunoaștere, de la două armate, pe un câmp de bătălie care consumase vieți omenești cu o eficiență industrială înfricoșătoare. Botescu, la douăzeci și ceva de ani, purta acum pe piept dovada că există.

Omul care a supraviețuit gloriei. Viața după Plevna

De aici povestea devine mai tristă, nu prin drame mari, ci prin tăcerea care urmează oricărei glorii militare când se termină războiul. Botescu a supraviețuit campaniei. A continuat să servească în armata română. Cariera lui militară s-a desfășurat în deceniile care au urmat, în ritmul birocratic al unei armate de pace: înaintări în grad, serviciu de garnizoană, poate participarea la instrucția tinerilor soldați care nu știau nimic despre câmpurile din jurul Plevnei. Detaliile complete ale carierei sale postbelice sunt dificil de reconstituit fără o cercetare arhivistică sistematică la Arhivele Militare Române de la Pitești, unde se păstrează dosarele ofițerilor din epoca 1877-1900. Ceea ce știm cu certitudine este că Botescu nu a urcat pe treptele înalte ale ierarhiei militare sau politice, nu a scris memorii publicate, nu a ținut discursuri la aniversări naționale care să-i perpetueze numele în memoria colectivă. A trăit, a îmbătrânit și a intrat în acea categorie vastă și dureroasă a eroilor care au existat cu adevărat, dar pe care istoria nu i-a reținut, pentru că istoria populară are loc doar pentru câteva nume, iar celelalte zeci de mii se pierd în dosarele îngălbenite din arhive.

Uitarea unui erou

Să stai o clipă cu acest gând: în dimineața zilei de 30 august 1877, pe câmpul din fața Redutei Grivița, un tânăr de douăzeci și ceva de ani a ales să intre în foc când alții se retrăgeau. Nu pentru că nu îi era frică (frica este o funcție biologică, nu un defect moral), ci pentru că în acel moment ceva din el a decis că există ceva mai important decât supraviețuirea lui personală: colegii care zăceau între linii, soldații care trebuiau conduși, misiunea care nu putea fi abandonată. Acea alegere l-a costat. În termeni de risc pur, fiecare minut pe câmpul ăla însemna probabilitate crescută de moarte. Și a salvat altora viața.

Istoria mare (cea din manuale, din monumentele din piețele publice, din filmele cu buget mare) are loc pentru conducători, pentru bătălii decisive, pentru momentele care schimbă granițe. Nu are loc, de obicei, pentru sublocotenentul Haralambie Botescu, care a făcut lucrul corect într-o zi de august și care a primit o decorație și s-a întors acasă și a continuat să existe fără a deveni simbol. Dar simbolurile sunt construcții. Oamenii reali sunt altceva, sunt carnea și sângele din care se fac simbolurile, fără ca ei să primească vreodată recunoașterea.

Prețul real - Independența României

Independența României, proclamată formal pe 9 mai 1877 și recunoscută internațional prin Tratatul de la Berlin din 1878, a costat în campania din Bulgaria aproximativ 10.000 de morți și răniți români (cifrele exacte variază în funcție de surse, dar ordinul de mărime este confirmat de istoricii militari). Fiecare dintre acei oameni era cineva: un tată, un fiu, un frate, un vecin din sat.

Haralambie Botescu a fost unul dintre cei care s-au dus și s-au întors. Dar întoarcerea nu înseamnă că prețul nu a fost plătit, înseamnă că l-a plătit în alt fel, prin ce a văzut, prin ce a trăit, prin amintirile pe care nu le-a pus niciodată pe hârtie într-un mod care să ajungă până la noi. Fiecare 10 mai, când România sărbătorește Independența, undeva în fotografia mare a evenimentului există un chip care lipsește. Chipul lui Botescu. Și al miilor ca el.

Moștenirea

Există un paradox dureros la baza memoriei istorice românești: știm numele generalilor, știm numele politicienilor care au negociat tratatele, știm uneori chiar numele artileriștilor care au doborât redutele cele mai faimoase. Dar nu știm numele celor care au adunat răniții de pe câmp, al celor care au ținut

linia când totul se prăbușea, al celor care au transformat o înfrângere potențială într-o rezistență demnă. Haralambie Botescu nu trebuie inventat sau mitizat. Nu avem nevoie să facem din el un erou de roman. Faptele lui documentate (asaltul din 30 august, salvarea răniților sub foc, decorațiile primite de la ambele armate aliate) sunt suficiente. Realitatea brută a acelei zile este mai puternică decât orice ficțiune.

Ceea ce îi datorăm este mai simplu și mai greu în același timp: să-i rostim numele. Să-l includem în lista minților și inimilor care au construit acest stat. Să înțelegem că independența nu a fost un discurs frumos ținut de oameni în frac, a fost sânge și noroi și frică și curaj pe un câmp din Bulgaria, în august 1877, în ziua când un sublocotenent de douăzeci și ceva de ani a decis că nu lasă pe nimeni în urmă. Asta este moștenirea lui Botescu. Nu un monument. Nu o stradă cu numele lui. Ci ideea că onoarea nu se negociază nici când totul arde în jur.

Bibliografie

- Radu Rosetti, „Războiul pentru neatârnare 1877-1878”, Editura Militară, București, 1902, cronică militară detaliată a campaniei din Bulgaria, cu mențiuni ale ofițerilor distinși. Arhivele Militare Române, Pitești, fonduri privind ofițerii Armatei Române din perioada 1877-1900, dosare personale și rapoarte de campanie.

- Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand ”, București, colecții privind Războiul de Independență, decorații acordate și documentație despre asaltul de la Grivița.

- Constantin Căzănișteanu, Mihail E. Ionescu, „Războiul de independență al României 1877-1878”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, lucrare academică de referință pentru campaniile și personalitățile militare ale epocii.

Evaluare: ★ ★ ★ ★ ★ Thank You!

© 2019 ART-EMIS